

УДК 339.727

Липова Т.В.*

ОСОБЛИВОСТІ ПІДТРИМКИ СФЕРИ ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ УКРАЇНИ З БОКУ ЄС

Прагнення України наблизитися до європейських стандартів в економічній та соціальній сферах широко підтримуються європейською спільнотою шляхом надання міжнародної технічної допомоги (МТД), що передбачає цільову передачу країнами-донорами ресурсів і послуг у втіленій формі на безоплатній і неповоротній основі для підтримання соціально-економічного розвитку та ринкових перетворень країни-реципієнта [1].

Європейський Союз (ЄС) є найбільшим донором України. Починаючи з 1991 року, загальний обсяг допомоги, наданої Україні з боку ЄС в рамках програм Tacis, макрофінансової та гуманітарної допомоги, склав понад 1 млрд. євро. У 2007 році ЄС переглянув підходи до надання допомоги і реорганізував програму Tacis та інші супутні програми для України у новий Європейський Інструмент сусідства та партнерства (ЄІСП) – European Neighbourhood and Partnership Instrument. Бюджет ЄІСП на 2007-2013 рр. оцінюється у 12 млрд. євро, з них в рамках Національної індикативної програми передбачено 494 млн. євро для України.

У зв'язку з реорганізацією програм МТД з боку ЄС, з 2007 року Україна отримала доступ до нових форм технічної підтримки. В рамках TAIEХ - Technical Assistance and Information Exchange - надається додаткова підтримка для здійснення реформ у сфері адаптації законодавства та зміцнення інституційної здатності державних установ у процесі наближення та застосування законодавства ЄС. Ще одним інструментом є Twinning, який дає можливість співпрацювати експертам державного сектору країн ЄС та аналогічних українських установ задля розбудови сучасних та ефективних органів центральної та місцевої влади та впровадження європейських стандартів.

ЄІСП також передбачає надання бюджетної підтримки країнам-учасникам Європейської політики сусідства (ЄПС), на відміну від попередньої програми Tacis, що передбачала лише МТД. Бюджетна підтримка, як новий метод реалізації національних програм, передбачає спрямування коштів із бюджету держави або організації-донора до державного бюджету країни-реципієнта з метою підтримки здійснення реформ і політики, що призведе до досягнення чітко визначених та узгоджених стратегічних цілей.

Бюджетна підтримка може надаватися у двох формах: цільовій і нецільовій. Цільова форма бюджетної підтримки передбачає передання фінансових ресурсів ЄС до державного казначейства країни-реципієнта у сумі, визначеній у національній програмі, в рамках реалізації національного компоненту ЄПС, для фактичного виконання певної статті в бюджеті. Нецільова бюджетна підтримка передбачає надходження коштів до державного казначейства країни-реципієнта, які включаються у доходну частину бюджету і використовуються для фінансування будь-якої визначеної урядом діяльності.

Окрім того, регламентом Європейського Парламенту та Ради Європи визначено два види бюджетної підтримки – загальна та секторальна. Загальна бюджетна підтримка передбачає передачу ресурсів на підтримку реалізації загальнонаціональних програм роз-

* кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів Державної академії статистики, обліку та аудиту

витку чи стратегії реформування. Країна-бенефіціар має задовольняти цілій низці критеріїв надання загальної бюджетної підтримки, серед яких:

- стабільність макроекономічної політики;
- наявність стратегії і програм загальнонаціонального і секторального розвитку;
- наявність державного бюджету та середньострокового плану бюджетних витрат;
- ефективна системи управління фінансами;
- ефективний механізм координації донорів;
- ефективна система оцінки та моніторингу результативності стратегії чи програми розвитку.

На відміну від загальної, секторальна підтримка спрямовується на підтримку стратегій чи програм розвитку конкретних секторів чи галузей. Серед критеріїв, яким має задовольняти країна-бенефіціар виділено такі:

- секторальна політика та стратегія – мають розроблятися та впроваджуватися урядом країни-партнера з конкретизацією цілей та пріоритетів, очікуваних результатів, завдань, визначення планів дій, обов'язків сторін, виконавців, необхідних ресурсів і бюджетів;
- бюджет сектора та середньострокова перспектива — секторальна політика/стратегія має відображатися у плані державних видатків як у короткостроковому просторі (річний бюджет), так і в контексті середньострокового планування видатків;
- секторальна і донорська координація – здійснюються, виходячи з провідної ролі уряду в процесі координації дій залучених сторін та донорів з метою забезпечення ефективного формування стратегії та управління секторальною програмою, посилення взаємодоповнюваності та уникнення дублювання;
- розбудова інституціональної спроможності — передбачається істотне розширення інституціонального потенціалу реципієнта;
- система моніторингу виконання — повинна складатися з показників оцінки ефективності результатів та впливу для визначення прогресу в досягненні цілей секторальної політики;
- макроекономічна політика – стабільне макросередовище разом з передбачуваним рівнем забезпечення ресурсами;
- система управління державними фінансами: повинні існувати (або знаходитися у процесі впровадження) надійні системи управління державними фінансами, що забезпечують фінансову дисципліну та відповідність фактичних видатків передбаченим у бюджеті.

В рамках діючої Національної індикативної програми України ЄС виділив 82 млн. євро на фінансування Програми бюджетної підтримки енергетичного сектора та додаткову технічну допомогу у розмірі 3,5 млн. євро для успішної її реалізації.

Таким чином, ЄС впроваджує нові інструменти і механізми співпраці для наближення України до європейських стандартів. Але Україна в свою чергу має бути підготовлена до сприйняття і співпраці з ЄС в рамках нових інструментів співробітництва. З цією метою необхідно здійснити підвищення кваліфікації державних службовців та підготувати бюджетну систему України до ефективного використання нових інструментів співробітництва з ЄС. Розробка секторальних і загальнонаціональної стратегії, забезпечення стабільного макроекономічного розвитку, ефективне реформування сфери державних фінансів України дозволить країні отримати широкий доступ до нових фінансових інструментів підтримки розвитку, прискорити реформування фінансової системи та наблизитися до інтеграції у європейське співтовариство.